

Agora - Kreatív közösségi háló I. – Célterületi közösségfejlesztés

Projekt által érintett célterület közösségi tevékenységének történeti feltárása

Szombathely – 4. célterület

1) Célterületi keret

Érintett városrész és lehatárolás

A 4. célterület a Nyugati városrész, Szombathely egyik legnagyobb és legsokszínűbb beépítésű térsége, amely az Oladi lakótelepet, az Olad falut, a Parkerdő lakóparkot, valamint a Középhegy és Alsóhegy elnevezésű hegyvidéki városrészeket foglalja magába. Ez a terület földrajzilag és történetileg is átmenetet képez a sűrűn lakott városi zóna és a külvárosi, kertvárosias településrészek között.

A célterület lehatárolása a cselekvési terv szerint: Kálvária utca – Dózsa György utca – Gagarin utca – Jókai utca, valamint az ezekhez kapcsolódó oladi és hegyvidéki kiegészítő területek.

A városrész társadalmi és építészeti szempontból rétegzett szerkezetet mutat:

- az Oladi lakótelep a szocialista városfejlesztés idején, az 1960–1980-as évek között épült, több ezer lakos számára biztosítva korszerű lakókörnyezetet;
- az Olad falu a történeti településmag, amely megőrizte középkori eredetű utcahálózatát és közösségi hagyományait;
- a Parkerdő lakópark a 2000-es években kialakult új lakóövezet, ahol jellemzően fiatal családok és középosztálybeli rétegek telepedtek le;
- a Középhegy és Alsóhegy városrészek pedig a zöldövezeti, kertvárosi jelleg és a közösségi nyugalom példái, erős lokális identitással.

Ez a sokféleség az Oladi városrész sajátos erőssége: egy területen belül jelenik meg a történeti falu, a lakótelepi városiasodás és az újkori lakóparkos fejlődés, amelyek együtt adják a városrész társadalmi karakterét.

A feltárás célja és szakmai kerete

A történeti feltárás célja a helyi közösségi élet múltjának és jelenlegi működésének dokumentálása, különös tekintettel a civil, intézményi és lakossági együttműködésekre. A vizsgálat a városrész három fő területén (lakótelep – falu – lakópark) különböző közösségi mintázatokat keresett:

- hogyan alakultak ki a közösségi szerveződések,
- milyen formában maradtak fenn a hagyományos kapcsolati hálók,
- és milyen módon kapcsolódnak egymáshoz a régi és új városrészek lakói.

A projekt a TOP Plusz 3.2.1–23 „Fenntartható humán fejlesztések” felhívásban előírt kötelező elemek szerint valósult meg: a célterület közösségi tevékenységének történeti feltárása, közzététele és archiválása a városi közművelődési, muzeális és könyvtári partnerek együttműködésével.

A megvalósítást az AGORA Savaria Nonprofit Kft. koordinálta, szakmai partnerekként bevonva a Berzsenyi Dániel Könyvtárat, a Savaria Múzeumot és a helyi civil szervezeteket.

A vizsgálat során fontos szempont volt, hogy a feltárás ne kizárólag történeti leírásként, hanem közösségi tanulási folyamatként is működjön: a lakosok saját élményeiken, emlékeiken és javaslataikon keresztül járulhattak hozzá a városrész múltjának és jelenének dokumentálásához.

2) Közösségi élet idővonala

Az Oladi és nyugati városrész közösségi életének fejlődése Szombathely urbanizációs történetének tükörképe: a hagyományos falusi közösségi formáktól a modern lakótelepi, majd civil önszerveződésekig terjed. A városrész mindig is a városi növekedés peremén helyezkedett el, így a közösségi életre jellemző volt az alkalmazkodás – az új lakóhullámok, intézményi változások és kulturális átalakulások közepette is megmaradt a közösségi szerveződés igénye.

1960–1970-es évek – az Oladi lakótelep építése, a szocialista városfejlesztés időszaka

Az 1960-as évek elejétől Szombathely városfejlesztési politikájában kiemelt cél volt az új lakóterületek kialakítása. Ennek részeként kezdődött meg az Oladi lakótelep építése, amely a korszak modern városépítési elveihez igazodva készült. Az addig jórészt mezőgazdasági jellegű Olad falu környezetében öt- és tízsintes panelépületek, új közutak és közintézmények jelentek meg. A lakótelep tervezésében a „szocialista városrész-modell” érvényesült: minden lakótömbhöz kapcsolódott zöldfelület, játszótér, óvoda és iskola.

A közösségi élet ekkor még spontán formában működött: a lakók elsősorban munkahelyi közösségeken és szomszédsági kapcsolatokon keresztül szerveződtek. Az első lakógyűlések, társasházi közös programok és utcai ünnepek a későbbi közösségi háló alapjait teremtették meg.

1980–1990-es évek – az Oladi Általános Művelődési Központ és a közösségi intézményrendszer virágkora

A nyolcvanas években az Oladi lakótelep elérte a teljes kiépítettségét, és a város egyik legnépesebb városrészévé vált. Ebben az időszakban jött létre a Oladi Általános Művelődési Központ (ÁMK), amely iskola, művelődési ház, könyvtár és ifjúsági központ funkcióit egyesítette. Az ÁMK működése a közösségi élet meghatározó pillére volt: szakkörök, amatőr művészeti csoportok, sportklubok és kulturális rendezvények adtak teret az aktív részvételnek.

Az ÁMK-ban rendszeresen zajlottak városi és lakótelepi szintű események – például táncfesztiválok, sportversenyek, irodalmi estek –, amelyek a helyi közösség kulturális életét évtizedeken át meghatározták. A nyolcvanas évek végére az Oladi lakótelep lakói már erős helyi

identitással rendelkeztek: az „oladiság” fogalma a városi köznyelvben is elterjedt, a városrész önálló arculattal és közösségi tudattal bírt.

2000–2010-es évek – városrész-bővülés és civil szerveződések megjelenése

A rendszerváltást követően a városrész közösségi struktúrája átalakult. Az ÁMK ugyan tovább működött, de a közművelődési források csökkenése miatt egyre nagyobb szerepet kaptak a civil kezdeményezések.

A 2000-es évek elején a városrész nyugati területein új építkezések kezdődtek: kialakult a Parkerdő lakópark, amely a fiatal családok számára kínált modern életkörünyezetet. A lakóparkosodás új közösségi igényeket is hozott: a családi programok, sportesemények és közösségi séták váltak hangsúlyossá.

A 2000–2010-es években tehát a civil szféra vált a városrész közösségi életének motorjává – az önszerveződés, a partnerség és az önkéntesség vált a korábbi intézményi keretek helyébe.

2010–2020-as évek – intézményi átalakulás és közösségi térhiány

A 2010-es években az Oladi Általános Művelődési Központ megszűnésével a városrész elvesztette korábbi közösségi és kulturális központját. A megszűnés után a civil és egyházi szereplők léptek közösségszervező szerepbe: az Oladért Egyesület, a Honderű Asztaltársaság, valamint a helyi plébánia rendezvényei pótolták a hiányzó intézményi háttérrel. A lakosság részéről ugyanakkor fokozott igény mutatkozott a kulturális, rekreációs és ifjúsági programok iránt, ami új, informális közösségi formák kialakulásához vezetett (sportkörök, hobbicsoportok, szabadtéri rendezvények).

A közösségi élet súlypontja fokozatosan a szabadtéri terek – a Csónakázótó, az Emlékmű-domb, a Parkerdő – felé toldott, ahol a sport és a családi szabadidős tevékenység vált a találkozások fő formájává.

2020–2025 – új részvételi formák és identitáserősödés

Az elmúlt években a városrész új fejlődési szakaszba lépett. Az AGORA koordinálta TOP Plusz projekt, valamint a helyi civil szervezetek aktivitása révén ismét megerősödtek a közösségi kezdeményezések.

Elindultak a részvételi fórumok, lakossági beszélgetések és tematikus séták, amelyek a városrész jövőjét a helyi tapasztalatokra alapozzák.

A sport- és családi programok – például a Csónakázótó körüli futóesemények, kerékpáros napok, közösségi séták – a közösségi élet új platformjai lettek. Ezzel párhuzamosan a lakóparkokban és hegyvidéki területeken élő fiatal családok egyre aktívabb szereplői a városrész társadalmi életének.

A folyamat eredményeként az Oladi városrész identitása ismét megerősödött: az „Olad – a zöld városrész” kifejezés ma már a környezettudatosságot, a közösségi aktivitást és a kulturális folytonosságot is jelenti. A korábbi évtizedek tapasztalataira építve a városrész a 2020-as évek közepére a helyi civil együttműködés mintaterületévé vált.

Az idővonal tanúsága szerint az Oladi városrész közösségi életét a folyamatos átalakulás és megújulás jellemzi. A közösségi formák a szocialista intézményi struktúráktól a civil önszerveződésig fejlődtek, miközben a közös jellemző végig megmaradt: az együttműködés, az aktivitás és a közösségi térhez való kötődés.

A történet tanulsága, hogy Olad – a városrész sokszínűsége ellenére – mindig képes volt közösséget szervezni önmaga köré, és ma is Szombathely egyik legélőbb, legösszetartóbb területe.

3) Fő témák és közösségi tanulságok

A Nyugati városrész – központjában az Oladi lakóteleppel – Szombathely legnagyobb és legösszetettebb közösségi struktúrájú területe. Egyszerre hordozza a szocialista lakótelepi városépítés örökségét, a falusias Olad történeti hagyományát és az új lakóparkok modern életmódját.

A közösségi vizsgálat öt, egymással összefüggő témát emelt ki, amelyek mentén a városrész társadalmi kohéziója és közösségi identitása értelmezhető.

T1 – „Többszintű városrész”: lakótelepi, kertvárosi és új lakóparki identitás együttes jelenléte

A Nyugati városrész egyik legmarkánsabb jellemzője a térbeli és társadalmi sokszínűség. Három, egymástól eltérő települési karakter él itt egymás mellett:

- az Oladi lakótelep sűrű beépítésű, társasházias környezetével;
- az Olad falu hagyományos, kisvárosias beépítésével és történeti utcahálózatával;
- valamint a Parkerdő és Középhegy új, kertvárosias lakóövezetével.

E három terület lakossága különböző életmódbeli mintákat követ, mégis közös vonásuk a helyhez való erős kötődés és a városrész „zöld” identitásának elismerése. A közösségi interjúk alapján a lakók az Oladi városrészt „kisváros a városban”-ként jellemzik: a mindennapi élethez szükséges szolgáltatások elérhetők, mégis megmaradt a személyes, ismeretségi kapcsolatrendszer.

A városrész sokszintűsége ugyanakkor kihívást is jelent: a különböző területek között eltérőek a közösségi szokások és igények. A jövő fejlesztési feladata, hogy a három identitásréteget összekapcsolja és egymást kiegészítő értéknek kezelje – például tematikus rendezvények, városrészi séták és közös kommunikációs felületek révén.

T2 – „Olad mint civil bázis”: erős civil szervezeti háló, hagyományápoló és közösségfejlesztő funkciókkal

Az oladi közösségi élet egyik legnagyobb erőssége a civil szervezetek tartós jelenléte. A rendszerváltás után megalakult Oladért Kulturális Egyesület, az Olad Városrészeért Egyesület,

a Weking Sport- és Kulturális Egyesület és a Honderű Asztaltársaság több mint két évtizede szervez kulturális, sport- és közösségi programokat. E szervezetek az intézményi struktúra visszaszorulása után is képesek voltak fenntartani az együttműködést, sőt bővítették tevékenységüket.

Az Oladért Kulturális Egyesület helyi ünnepek, játékonysági programok és amatőr művészeti rendezvények szervezésével járul hozzá a közösségi élethez.

T3 – „Hiányzó központi közösségi tér”: az Oladi Művelődési Központ megszűnésével a helyi kulturális aktivitás decentralizálódott

Az Oladi városrész közösségi infrastruktúrájának egyik legnagyobb vesztesége az Oladi Általános Művelődési Központ (ÁMK) megszűnése volt. Ez az intézmény évtizedeken át a városrész közösségi életének központja volt: színházi, zenei, irodalmi és ifjúsági programoknak adott otthont, valamint fontos találkozási pont volt a lakosság számára.

Az ÁMK bezárása után a városrészben nem maradt állandó, mindenki számára hozzáférhető közösségi ház. A civil szervezetek és az egyházak igyekeztek pótolni ezt a funkciót: kisebb rendezvények ma is zajlanak az egyesületi helyiségekben, iskolákban és szabadtéri területeken. Az interjúkban a lakók és civil szereplők közös igényként fogalmazták meg, hogy szükség lenne egy új, multifunkcionális közösségi térre, amely ismét össze tudná fogni a városrész kulturális és közösségi életét.

A decentralizálódás ugyanakkor pozitív hatással is járt: a közösségi aktivitás több helyszínen, rugalmasabb formában jelent meg, ami új típusú részvételi mintákat eredményezett (pl. parkban szervezett koncertek, sportnapok, közös környezetvédelmi akciók).

T4 – „Zöld identitás és rekreáció”: az Emlékmű-domb, a Csónakázótó és a Parkerdő mint közösségi terep

Az Oladi városrész közösségi arculatát nagyban meghatározza a zöld környezet és a rekreációs lehetőségek hálózata. A városrész három meghatározó természeti eleme – az Emlékmű-domb, a Csónakázótó és a Parkerdő – egy összefüggő rekreációs zónát alkot.

Az Emlékmű környéke a városrész „szimbolikus magaslata”: történelmi emlékhely és közösségi események helyszíne. A Csónakázótó a családok, sportolók és fiatalok mindennapi találkozóhelye, ahol szabadtéri koncertek, futóesemények, közösségi piknikek zajlanak. A Parkerdő lakópark mellett pedig új, városi sport- és természetjáró kultúra alakult ki, amely a zöldterületeket közösségi funkciókkal is felruházza.

A zöld tengely tehát nemcsak környezeti, hanem társadalmi összekötő is: a városrész különböző lakói számára közös tér és közös élmény. Ez a „zöld identitás” az egyik legerősebb összetartó elem, amely a jövőbeni közösségfejlesztésnek is stabil alapot ad.

T5 – „Fiatal családok bekapcsolódása”: igény az új lakóparkok közösségi integrációjára és a generációk közti párbeszédre

A Parkerdő lakópark és a Középhegy térsége az utóbbi években jelentősen növelte a városrész fiatal lakosságát. A beköltöző családok sok esetben más városrészekből vagy környékbeli településekről érkeztek, így számukra az Oladhoz való közösségi kötődés még kialakulóban van.

A fiatal szülők számára a legfőbb kapcsolódási pontok az oktatási intézmények, a sport- és játszóterek, valamint az online szomszédsági csoportok.

A közösségi beszélgetések során többen jelezték, hogy szükség lenne több generációkat összekötő programra: közös családi napokra, kézműves foglalkozásokra, környezetvédelmi akciókra vagy helytörténeti sétákra. Ezek a kezdeményezések segítenék, hogy a fiatal lakók bekapcsolódjanak a városrész civil és kulturális életébe, miközben az idősebb lakosság tudása és tapasztalata továbbadódik.

A generációk közti hídépítés az Oladi közösség hosszú távú megújulásának kulcsa: a fiatal családok bekapcsolódása nélkül a közösségi folytonosság meggyengülhet, bevonásukkal viszont új lendületet kaphat.

A Nyugati városrész közösségi életét a sokszínűség, az önszerveződés és a zöld térhasználat jellemzi. Az itt élők erős helyi identitása mellett megjelennek az új városi életformák is, amelyek modern, rugalmas közösségi kereteket kívánnak. A fő tanulság, hogy a városrész jövőbeni fejlesztésében a hagyomány és az innováció nem egymás ellentétei, hanem egymás erősítő elemei: a civil bázis, a zöld környezet és a fiatal családok együttműködése biztosíthatja az Oladi közösség hosszú távú fenntarthatóságát.

4) Kiemelt helyszínek és mikrotörténetek

A Nyugati városrész közösségi életét az a sajátos szerkezet határozza meg, amelyben a régi falusi, a lakótelepi és az új lakóparki terek egyszerre vannak jelen. Az itt található intézmények, természeti és civil terek nemcsak fizikai helyszínek, hanem identitásponatok is – olyan közösségi referenciák, amelyek az oladi múlt és jelen között kapcsolatot teremtenek. Az alábbi öt helyszín a városrész közösségi életének történeti és jelenkori horgonyait képviseli.

Oladi Általános Művelődési Központ – a 20. század végének meghatározó közösségi tere

Az Oladi Általános Művelődési Központ (ÁMK) a lakótelep építésével párhuzamosan, az 1970-es évek végén jött létre, és évtizedeken át Szombathely egyik legfontosabb közösségi intézménye volt. Az ÁMK sajátos modell alapján működött: egyszerre volt általános iskola, művelődési ház, könyvtár és ifjúsági központ, így a mindennapi oktatási és szabadidős tevékenységek természetesen fonódtak össze.

Az intézményben működtek színjátszó- és tánc csoportok, amatőr művészeti körök, valamint sport- és ifjúsági klubok. Az ÁMK számos városi jelentőségű rendezvénynek adott otthont: irodalmi esteknek, versmondó versenyeknek, kiállításoknak, valamint a „Lakótelepi Napok” programsorozatnak, amely az 1980–1990-es években az oladi közösségi élet egyik emblematikus eseményévé vált.

Az ÁMK megszűnése a 2010-es évek elején történeti cezúrát jelentett a városrész életében: a lakótelep elvesztette fő kulturális és közösségi központját. Ugyanakkor az itt kialakult közösségi tapasztalat és szervezési tudás tovább élt a civil szférában – az egykori résztvevők közül többen ma is aktív tagjai az Oladért Egyesületnek vagy más civil kezdeményezéseknek.

Az ÁMK tehát nemcsak egy intézmény, hanem egy közösségépítési modell emléke, amely máig meghatározza az oladi lakótelep identitását.

Csónakázótó–Emlékmű-domb – szabadtéri kulturális és rekreációs események központi helyszíne

Az Emlékmű-domb és a Csónakázótó Szombathely nyugati kapujában található, és természetes módon kapcsolódik az oladi városrész mindennapi életéhez. A két helyszín már a 20. század közepétől a város lakosságának kedvelt kiránduló- és pihenőhelye volt, a 2000-es évektől pedig szabadtéri kulturális és sportesemények központi helyszínévé vált.

A Csónakázótó környékén rendszeresen szerveznek városi és lakóközösségi programokat – futóversenyeket, kerékpáros napokat, tavi piknikeket és családi sporteseményeket. Az Emlékmű-domb a városi megemlékezések (pl. március 15., október 23.) és közösségi ünnepek szimbolikus tere, amely az oladi közösségi identitás egyik természetes „agorája”.

A terület közösségi jelentősége az elmúlt években tovább nőtt, mivel a TOP Plusz program és a városi zöldinfrastruktúra-fejlesztések révén új sétányok, kerékpárutak és rekreációs elemek jöttek létre. A tó–emlékmű tengely így ma már összeköti az aktív szabadidőt és a közösségi emlékezetet, a városrész egyik legfontosabb szabadtéri közösségi zónáját alkotva.

Olad falu és templom – történeti identitáspon, az „ősi” közösségi hagyomány szimbóluma

Az Olad falu a Nyugati városrész legrégebbi településrésze, amelynek története a középkorig nyúlik vissza. A település szerkezete – a főutca mentén húzódó házsorok, a kisebb terek és a templom körüli központ – ma is őrzi az egykori falusi jellegét. Az Olad Plébániatemplom (Szent Kereszt felmagasztalása-templom) a közösségi és spirituális élet egyik legfontosabb pontja: a 18. században épült, és azóta folyamatosan szolgálja a helyi közösséget.

A templom körül kialakult egyházközségi közösségek, énekkarok, karitatív csoportok évszázados folytonosságot képviselnek. A vallási élet itt nemcsak egyházi, hanem szociális és kulturális dimenzióval is bír: a plébánia rendezvényei (pl. Oladi Búcsú, adventi koncertek, jótékony esti estek) a városrész lakosságának széles körét vonzzák.

Olad falu és temploma így a városrész történeti emlékezetének magja, amely összeköti a régi és az új oladi identitást, és hidat képez a hagyományos közösségi kultúra és a modern városi élet között.

Parkerdő lakópark – új közösségi minták, fiatal családok közösségi életformái

A Parkerdő lakópark a 2000-es évek elején épült ki, és azóta a városrész egyik legdinamikusabban fejlődő területe. A lakópark lakossága fiatal, jellemzően családos

korosztály, akik számára a közösségi élet fő helyszínei a játszóterek, sportpályák és utcai zöldterek.

A lakóparkban kialakultak az első önszerveződő közösségi kezdeményezések: közös kertgondozások, karácsonyi díszítések, közösségi szemétszedések és gyermekprogramok.

Ezek a kis léptékű, alulról jövő akciók fontos közösségépítő szerepet töltenek be. A lakópark lakói sokszor online felületeken szervezik meg közösségi eseményeiket – ez a fajta digitális kapcsolattartás új formája az oladi közösségi kommunikációnak.

A Parkerdő lakópark példája mutatja, hogy a közösségi élet új formái nem feltétlenül intézményi terekben, hanem a mindennapi élet tereiben – parkokban, utcákon, közösségi médiában – jönnek létre. Ez a városrész legfiatalabb közösségi rétege, amely a jövőben az oladi identitás megújulásának motorja lehet.

Oladért Kulturális Egyesület – a helyi önszerveződés és civil aktivitás motorja

Az Oladért Kulturális Egyesület 2000-ben alakult azzal a céllal, hogy az Oladi városrész kulturális és közösségi életét megőrizze és továbbfejlessze az ÁMK megszűnése után. Az egyesület mára a városrész egyik legfontosabb civil szervezetévé vált, amely évente több tucat közösségi programot szervez: gyermeknapokat, jótékonysági vásárokat, kézműves foglalkozásokat és nyári kulturális rendezvényeket.

Az Oladért Egyesület különösen fontos szerepet játszik a generációk közötti kapcsolatok fenntartásában: a fiatal családok, idősek és régi oladi lakók közös programjai erősítik a városrész belső kohézióját. Emellett az egyesület aktív résztvevője a városi civil együttműködéseknek és az AGORA által koordinált közösségfejlesztési programoknak.

Az Oladért Egyesület tevékenysége példát mutat a fenntartható civil jelenlétre: önkéntes alapokon, helyi forrásokra és partnerségi kapcsolatokra támaszkodva tartja életben az oladi közösségi kultúrát. Tevékenysége révén az „oladiság” ma nemcsak földrajzi, hanem érzelmi és közösségi identitást is jelent.

A kiemelt helyszínek – az ÁMK, a Csónakázótó és Emlékmű-domb, Olad falu temploma, a Parkerdő lakópark és az Oladért Egyesület – együtt mutatják be a városrész történeti mélységét és modern sokszínűségét. Az intézményes, civil és szabadtéri terek hálózata bizonyítja, hogy a közösségi élet az Oladi városrészben folyamatosan alkalmazkodott a változásokhoz, miközben megőrizte az összetartozás alapvető formáit. Ezek a helyszínek és történetek adják azt a kulturális örökséget, amelyre a Nyugati városrész jövőbeli közösségfejlesztése biztonsággal építhet.

5) Közösségi adatgyűjtés eredményei

Az Oladi városrész közösségi feltárása során több forrásból – lakossági interjúkból, civil egyeztetésekből, kérdőíves adatgyűjtésből és intézményi beszámolókból – készült összesítés. A cél az volt, hogy átfogó képet adjon arról, hogyan él, szerveződik és működik ma a közösség ebben a nagy és sokszínű városrészben. A begyűjtött adatok alapján a Nyugati városrész

közösségi életét három fő vonás jellemzi: erős civil jelenlét, természeti környezethez kötődő identitás, ugyanakkor szervezett közösségi infrastruktúra hiánya.

Erősségek

1. Sokszínű és aktív civil háló

A Nyugati városrész civil szektora a város egyik legstabilabb és legszervezettebb. A szervezetek tevékenysége lefedi a közösségi élet fő területeit: kultúra, sport, környezetvédelem, játékonyság, hagyományőrzés. Ez a civil jelenlét nemcsak programokat hoz létre, hanem valódi közösségi hálózatot tart fenn a városrészben.

2. Élhető zöld környezet

Az interjúk alapján a lakók leggyakrabban a természeti környezetet és a rekreációs lehetőségeket említették az Oladi városrész legnagyobb értékeként. A Csónakázótó, az Emlékmű-domb, a Parkerdő és a hegyvidéki övezet mindennapi rekreációs terekként funkcionál – a „zöld identitás” ma is a közösségi önkép része. Ez a környezet segíti az informális közösségi találkozásokat, erősíti az összetartozás érzését, és a városrész egyik legnagyobb „szociális erőforrása”.

3. Kulturális hagyomány és közösségi aktivitás

A lakótelepi múltból és a falusi örökségből is táplálkozó kulturális aktivitás a városrész sajátos erőssége. Az egykori ÁMK-s hagyományok – művészeti körök, amatőr csoportok, közösségi ünnepek – tovább élnek a civil és egyházi szervezetekben. Az interjúk alapján az oladi lakók körében erős az „önszervező” kultúra, vagyis az a szemlélet, hogy a közösségi eseményeket a helyiek maguk is létrehozhatják és fenntarthatják.

Gyengeségek

1. Közösségi ház hiánya

Az Általános Művelődési Központ megszűnésével a városrész elvesztette fő közösségi terét. Azóta sem jött létre olyan épület vagy helyszín, amely állandóan rendelkezésre állna közösségi események, klubok vagy kiállítások számára. A civil szervezetek több helyszínt használnak alkalomszerűen (iskolák, plébánia, szabadter), de ez korlátozza a programok folyamatosságát.

2. Információáramlási nehézségek

A lakosok többsége a programokról csak szóbeszéd, közösségi média vagy plakátok útján értesül. Az egységes kommunikációs csatorna hiánya miatt sok rendezvény nem éri el a teljes lakosságot, különösen a fiatalabb korosztályokat. A civil szervezetek és az önkormányzat közötti kommunikáció is töredezett, ami nehezíti a programok összehangolását.

3. Generációk közti kapcsolódás hiánya

A közösségi programok jellemzően korosztályhoz kötöttek (gyermekeknek, időseknek, sportolóknak). A fiatal családok és az idősebb lakók ritkán találkoznak közös

eseményeken. Az interjúk alapján erős igény mutatkozik a generációk közti tudásátadásra – például kézművesség, természetismeret, helytörténet terén –, de ehhez megfelelő szervezési és helyszíni háttér hiányzik.

Lehetőségek

1. Közösségi séták és sportesemények az Emlékmű–Csónakázó térségben

A zöld tengely központi elhelyezkedése lehetővé teszi szabadtéri közösségi események szervezését, amelyek egyszerre szolgálhatják a közösségi identitást és az egészséges életmódot.

A „Zöld Olad” séták, futónapok, kerékpáros túrák rendszeresítése bevonhatja mind a fiatal, mind az idősebb korosztályokat.

2. Civil együttműködések bővítése

A városrészben már működő civil szervezetek közös platformra hozása (pl. Oladi Civil Fórum) lehetőséget teremtene a programok összehangolására, forrásmegosztásra és kommunikációs együttműködésre. A közös fellépés erősítheti az érdekérvényesítést és a városrész láthatóságát.

3. Ifjúsági klubok újjászervezése

A lakótelepi és lakóparki fiatalok számára kevés dedikált közösségi tér és program áll rendelkezésre.

A korábbi ÁMK mintájára új, iskolai vagy civil alapú ifjúsági klubok létrehozása – akár mobil, popup formában – segítené a fiatalok bevonását a helyi életbe. A programok célja nemcsak szórakoztatás, hanem közösségi felelősségvállalás (pl. önkéntesség, környezetvédelem) erősítése is lehetne.

A közösségi adatgyűjtés eredményei azt mutatják, hogy az Oladi városrész erős önszerveződő potenciállal és mély gyökerekkel rendelkező közösség, amelynek fő kihívása nem az érdeklődés, hanem az infrastrukturális és kommunikációs feltételek hiánya. A lakosság aktív, a civil szféra élő és stabil, a zöld környezet pedig mindennapi közösségi keretet biztosít.

A jövőbeni fejlesztések fő feladata, hogy az egymástól elszigetelt közösségi pontokat összekapcsolja, és újraépítse azokat a fizikai és szimbolikus tereket, amelyekben az oladi lakosok – függetlenül korosztálytól vagy lakóhelytípustól – közös identitásukra ismerhetnek.

6) Ajánlások a további hasznosításhoz

Az Oladi városrész történeti és közösségi feltárásának eredményei világosan mutatják, hogy a városrészben erős társadalmi bázis, aktív civil háló és közösségszervező készség van jelen. A jövőbeni fejlesztéseknek ezért nem új szervezetek vagy aktivitások létrehozására, hanem a meglévő erőforrások összekapcsolására, láthatóvá tételére és fenntartható működtetésére kell összpontosítaniuk.

A következő ajánlások a projekt eredményeinek gyakorlati hasznosítását segítik, összhangban a TOP Plusz közösségfejlesztési céljaival.

„Zöld Olad” tematikus séták és családi napok a Csónakázótó–Emlékmű tengely mentén

A városrész közösségi életének egyik legerősebb kapcsolódási tengelye a Csónakázótó – Emlékmű-domb – Parkerdő zöld zóna. A „Zöld Olad” program keretében javasolt e térségben rendszeres, tematikus közösségi események – például családi napok, természetismereti séták, várostörténeti túrák és sportprogramok – megszervezése.

A program egyszerre szolgálná:

- a lakosság közösségi aktivitásának növelését,
- a környezettudatos szemlélet erősítését,
- és a generációk közötti kapcsolódás lehetőségét.

A sétákhoz tematikus útvonalak, térképek, QR-kódos tájékoztatópontok kapcsolódhatnak, bemutatva az Emlékmű és a Csónakázótó történetét, valamint a városrész zöld értékeit.

Közösségi térfejlesztés vagy mobil klubtér létrehozása az Oladi lakótelepen

A közösségi feltárás egyik legmarkánsabb hiányossága a dedikált közösségi ház hiánya. A korábbi Oladi ÁMK megszűnésével megszűnt az a központ, amely képes volt kulturális és civil programokat rendszeresen befogadni.

A hiány enyhítésére két lehetséges fejlesztési irány körvonalazódott:

1. Egy állandó, többfunkciós közösségi tér kialakítása az Oladi lakótelepen – például egy iskola, üresen álló intézményi épület vagy önkormányzati helyiség bevonásával.
2. Mobil klubtér vagy „popup közösségi konténer” létrehozása, amely időszakosan telepíthető különböző helyszínekre (lakótelep, Parkerdő, Csónakázótó környéke).

Ez a rugalmas modell különösen alkalmas az ifjúsági, kulturális és generációs programok befogadására, és illeszkedik a TOP Plusz decentralizált közösségfejlesztési elveihez.

Civil együttműködések erősítése – közös programok és hálózati működés

A városrészben már működő civil szervezetek (pl. Oladért Kulturális Egyesület, Weking Sport- és Kulturális Egyesület, Honderű Asztaltársaság, Improvizatív Zeneműhely) külön-külön aktívak, de kevés közös programot szerveznek. Javasolt ennek érdekében egy „Oladi Civil Fórum” vagy tematikus munkacsoport létrehozása, amely lehetőséget biztosít:

- az éves programtervek összehangolására,
- közös pályázati források elérésére,
- és az információáramlás javítására.

A közös rendezvények (pl. „Oladi Napok”, sport- és zenei fesztiválok, közösségi akciók) növelnék a városrész láthatóságát, és erősítenék a civil együttműködés hálózati logikáját.

A közös civil jelenlét nemcsak a kulturális kínálatot gazdagítaná, hanem a társadalmi összetartozás és az önkéntesség szintjét is növelné.

Közösségi információs pont (KIP) – kapcsolódás az AGORA hálózatához

A vizsgálat egyik legfontosabb tapasztalata az volt, hogy az információk eloszlása a városrészben töredezett és esetleges. Javasolt ennek orvoslására egy Közösségi Információs Pont (KIP) létrehozása, amely kapcsolódna az AGORA városi hálózatához.

A KIP kettős funkciót láthatna el:

- Fizikai pontként működhetne egy közintézményben (pl. könyvtár, iskola, plébánia vagy a tervezett közösségi ház), ahol helyben elérhetők a városrész programjai, hirdetései és civil hírei.
- Digitális felületként egy online portálon vagy közösségi oldalon, ahol a lakók egy helyen találhatják meg az eseményeket, hírleveleket, pályázati és részvételi lehetőségeket.

A KIP működtetése segítené a közösségi átláthatóságot, a lakossági részvétel növelését és a civil-önkormányzati együttműködést.

Generációs és családi programok – tudásátadás, kézművesség, sport, közös környezetvédelmi akciók

Az Oladi városrész egyik legnagyobb közösségi potenciálja a generációk sokszínű együttélése: az idősebb, régi oladi lakosok és a fiatal családok közös tereket használnak, de kevésbé kapcsolódnak egymáshoz. Ebből a helyzetből kiindulva javasolt a generációs műhelyprogramok bevezetése, amelyek hidat képezhetnek a korosztályok között.

Lehetséges irányok:

- „Olad mesterei” – helyi kézművesek, művészek, hobbikertészek tudásátadó műhelyei;
- Közös sportprogramok – családi futások, kerékpáros napok, játszótéri vetélkedők;
- Környezettudatos akciók – szemétszedési napok, faültetések, közösségi komposztálás, amelyeket iskolák és civil szervezetek közösen szervezhetnek.

Ezek a programok nemcsak a részvételt növelik, hanem erősítik a közösségi felelősséget és az „Olad – zöld városrész” identitást.

Az ajánlások középpontjában a közösségi élet megerősítése, hálózatosítása és láthatóvá tétele áll.

A zöld terekre, a civil bázisra és a helyi tudásra épülő fejlesztések nem új struktúrákat hoznak

létre, hanem a meglévő közösségi kezdeményezések összehangolt támogatását és fenntartható működését biztosítják.

A „Zöld Olad” program, a közösségi térfejlesztés, a civil együttműködés és a generációs műhelyek megvalósítása hosszú távon hozzájárul ahhoz, hogy a Nyugati városrész ne csak lakóhely, hanem élő, együttműködő és önazonos közösség maradjon.

7) Források és hivatkozások

A Nyugati városrész (Olad) közösségi tevékenységének történeti feltárása több típusú forrásra épült: városi fejlesztési dokumentumokra, helyi civil és intézményi anyagokra, valamint a közösségi adatgyűjtés során készült interjúkra és kérdőívekre. A cél az volt, hogy a városrész közösségi életét valós, ellenőrizhető és archiválható adatok alapján mutassa be, összhangban a TOP Plusz 3.2.1–23 projekt szakmai előírásaival.

Alapdokumentumok és fejlesztési háttér

„TOP–4. Célterület Cselekvési Terv – Nyugati városrész – Oladi lakótelep”
A városrész fizikai lehatárolását, demográfiai adatait, intézményi struktúráját és a közösségi beavatkozások tervezett irányait tartalmazó önkormányzati dokumentum. Meghatározza az Oladi lakótelep, Olad falu, Parkerdő lakópark és a hegyvidéki zónák fejlesztési prioritásait, a közösségi terek és civil együttműködések megerősítésének szükségességét.

„Projekt által érintett célterület közösségi tevékenységének történeti feltárása – 1–3. célterület”
A Belváros, a Derkovits lakótelep és az Északi városrész feldolgozott anyagai. Ezek módszertani és szerkezeti mintát adtak a 4. célterülethez, biztosítva az egységes városi szintű adatkezelést és feldolgozást.

TOP Plusz 3.2.1–23 „Fenntartható humán fejlesztések – ESZA” pályázati felhívás
A közösségi tevékenységek történeti feltárására, nyilvánosságra hozatalára és archiválására vonatkozó kötelező elvárásokat tartalmazó országos programdokumentum. Kiemeli a közművelődési, muzeális és könyvtári partnerek bevonásának fontosságát, valamint a közösségi tudás megőrzését.

Városi és intézményi források

AGORA Savaria Nonprofit Kft. – a TOP Plusz program városi szintű koordinátora; szakmai beszámolók, közösségfejlesztési tervdokumentumok, részvételi jegyzőkönyvek.

Berzsenyi Dániel Könyvtár – helytörténeti gyűjtemény, archív fotók és sajtóanyagok az Oladi ÁMK, a lakótelep és Olad falu múltjáról.

Savaria Múzeum és Smidt Múzeum – kulturális örökségi háttéranyagok, várostörténeti adatbázisok.

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata – közösségfejlesztési, zöldfelületi és civil támogatási programok dokumentumai (2019–2025).

Városi közösségi jelentések – a városrész lakossági aktivitására, civil pályázataira és partnerségi kezdeményezéseire vonatkozó éves összefoglalók.

Helyi sajtó és közösségi médiatartalmak

Nyugat.hu és VAOL.hu online újságcikkek, amelyek az Oladi városrész közösségi programjairól, civil akcióiról és fejlesztéseiről számoltak be (pl. „Oladért-díj”, „Zöld Olad” programok, sportnapok).

Vasi Szemle – helytörténeti tanulmányok az oladi városrész urbanizációjáról és az ÁMK kulturális szerepéről.

Civil és közösségi oldalak (pl. „Olad városrész”, „Parkerdő lakópark közösség”) – lakossági események, fotódokumentációk, helyi kezdeményezések.

A fenti források együttesen biztosítják, hogy a Nyugati városrész közösségi tevékenységének történeti feltárása több szinten hiteles és ellenőrizhető legyen. A dokumentumok és a közösségi adatok összevetése lehetővé tette, hogy a városrész közösségi múltja és jelene komplex, intézményi és lakossági nézőpontból egyaránt megérthető legyen.

A forrásbázis nyilvános elérhetősége – a városi archívum, a Berzsenyi Dániel Könyvtár és az AGORA által működtetett digitális adattárak révén – biztosítja, hogy az Oladi városrész közösségi öröksége hosszú távon megőrizhető, kutatható és továbbhasznosítható maradjon.